

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Mediatilaisuus 3.8. 2023 - tervetuloa!

- **Millaisessa tilanteessa uusi lukuvuosi käynnistyy?** |
Pääjohtaja Minna Kelhä
- **Lukutaidosta ja sen kehittämisestä** | Opetusneuvos
Minna Harmanen
- **Tekoäly ja digitaalinen osaaminen** | Opetusneuvos
(Head of SALTO Digital Resource Centre) Pasi Silander ja
opetusneuvos Päivi Leppänen
- **Kännyköiden käyttö koulussa** | Opetusneuvos, juristi
Laura Francke

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kohti uutta lukuvuotta 2023– 2024

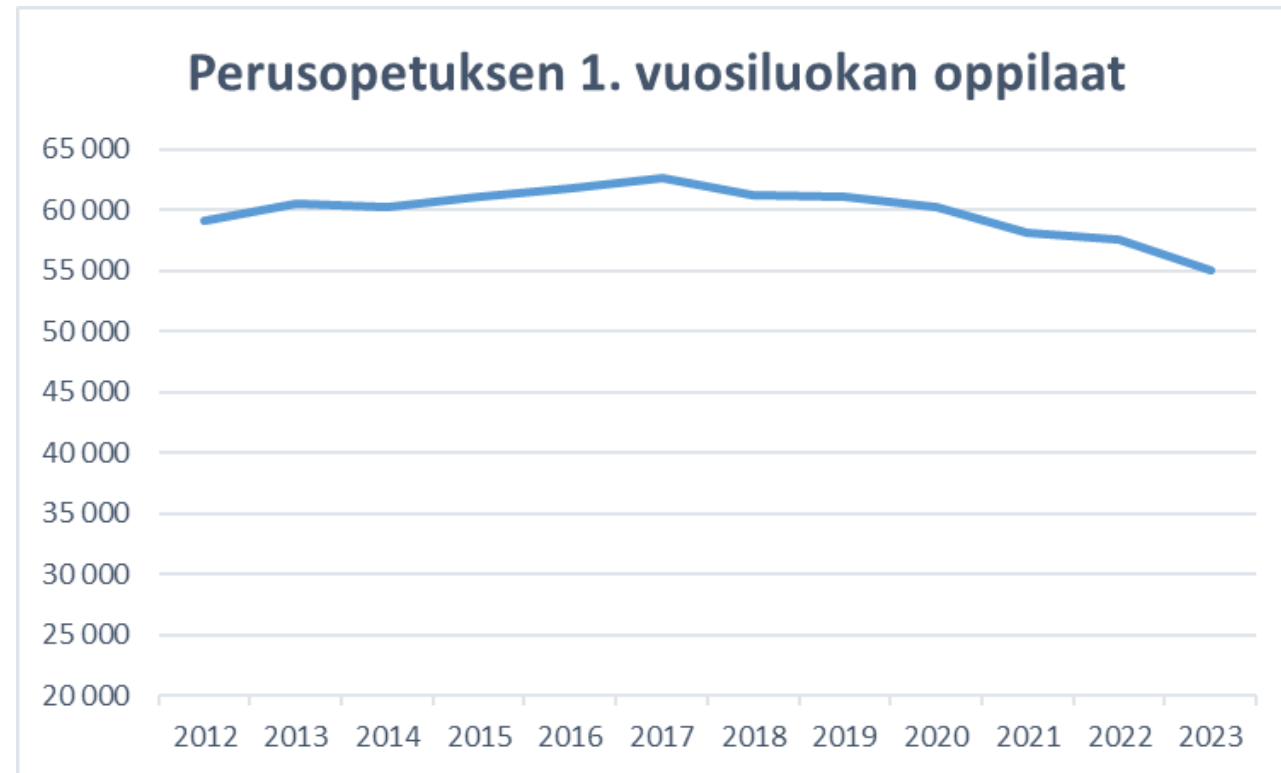
Pääjohtaja Minna Kelhä
Infotilaisuus medialle 3.8.2023

Ikäluokkien pieneneminen haastaa tasa-arvoisen koulutuksen järjestämistä

Tänä syksynä koulun aloittaa runsaat 55 000 ekaluokkalaista. Tämä on lähes pari tuhatta oppilasta vähemmän kuin viime syksynä. Koulun aloittavan ikäluokan koko on ollut pienenemään päin jo useamman vuoden ajan.

[Lähes jokaisella peruskoulun keväällä päättäneellä on opiskelupaikka vuoden loppuun mennessä | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

*vuoden 2023 luku on arvio

Mitä mieltä peruskouluikäiset nuoret ovat

Syksyllä 2022 toteutettiin valtakunnallinen nuorten kuuleminen, jolla selvitettiin nuorten ajatuksia yhteiskunnallisista haasteista, mutta myös asioista, jotka tuovat nuorille hyvinvointia

- Peruskouluikäisten nuorten mielestä ilmastonmuutos, nuorten syrjäytyminen sekä tasa-arvo ja yhdenvertaisuus ovat tärkeimpiä ratkaistavia haasteita.
- Nuorille eniten hyvinvointia tuovat perhe ja läheiset, ystävät, harrastus ja vapaa-ajanviettomahdollisuudet sekä hyvä terveys.

[Nuorten kuuleminen - OKM - Opetus- ja kulttuuriministeriö \(okm.fi\)](https://okm.fi)

Hallitusohjelman tavoitteet kasvatukselle ja koulutukselle

- Varhaiskasvatuksen laatu paranee.
- Suomalaisten oppimistulokset ja koulutustaso nousevat.
- Perustaitojen osaaminen vahvistuu ja jokainen saavuttaa peruskoulusta riittävät perustiedot.
- Lukiokoulutuksen saavutettavuudesta huolehditaan.
- Koulutus vastaa entistä paremmin työelämän tarpeisiin.
- Kaiken ikäiset oppijat liikkuvat enemmän.

Suomalainen perusopetus on edelleen hyvätasoista

Koulujen väliset erot suhteellisen pieniä, vaikka eriytymiskehitystä on nähtävissä.

Hallitusohjelman tavoitteena mm.

- Osaamistakuun toteuttaminen ja oppimisen tuen vahvistaminen
- Perusopetuksen vähimmäistuntimäärän kasvattaminen
- Vieraskielisten oppilaiden S2-opetuksen ja valmistavan opetuksen kehittäminen
- [Perusopetuksen arvioinnin uudistus jatkuu – kuudennen luokan arviointikriteerit valmiina käyttöön | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)
- [Kielitaidon kehittymistä edistämässä | Opetushallitus verkkokauppa \(oph.fi\)](#)
- [Monilukutaitoa kielitietoisesti eri oppiaineissa – tietoa ja työtapoja | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

Varhaiskasvatuksessa ja koulutuksessa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa

- Jokainen lapsi, oppilas ja opiskelija on arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella on oikeus kasvaa ja oppia omaksi itsekseen. Kiusaamiseen, häirintään, syrjintään, rasismiin ja väkivaltaan on puututtava välittömästi.
- Opetushallitus ohjaa ja kehittää varhaiskasvatusta ja koulutusta valtakunnallisesti voimassa olevan lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Lainsäädäntö velvoittaa myös yhdenvertaisuuden, tasa-arvon ja syrjimättömyyden edistämiseen.
- Tasa-arvon ja yhdenvertaisuuden edistäminen näkyvät valtakunnallisissa varhaiskasvatus- ja opetussuunnitelmissa sekä tutkintojen ja koulutuksen perusteissa, jotka laadimme.
- Kasvatuksen ja koulutuksen järjestäjien arjen työn tueksi on tarjolla erilaisia tukimateriaaleja tasa-arvoon, yhdenvertaisuuteen ja rasisminvastaiseen työhön liittyen. Materiaali kootusti myös medially: www.oph.fi/media

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kiitos!

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Vahva lukutaito on oppimisen, osaamisen ja osallisuuden perusta

Minna Harmanen

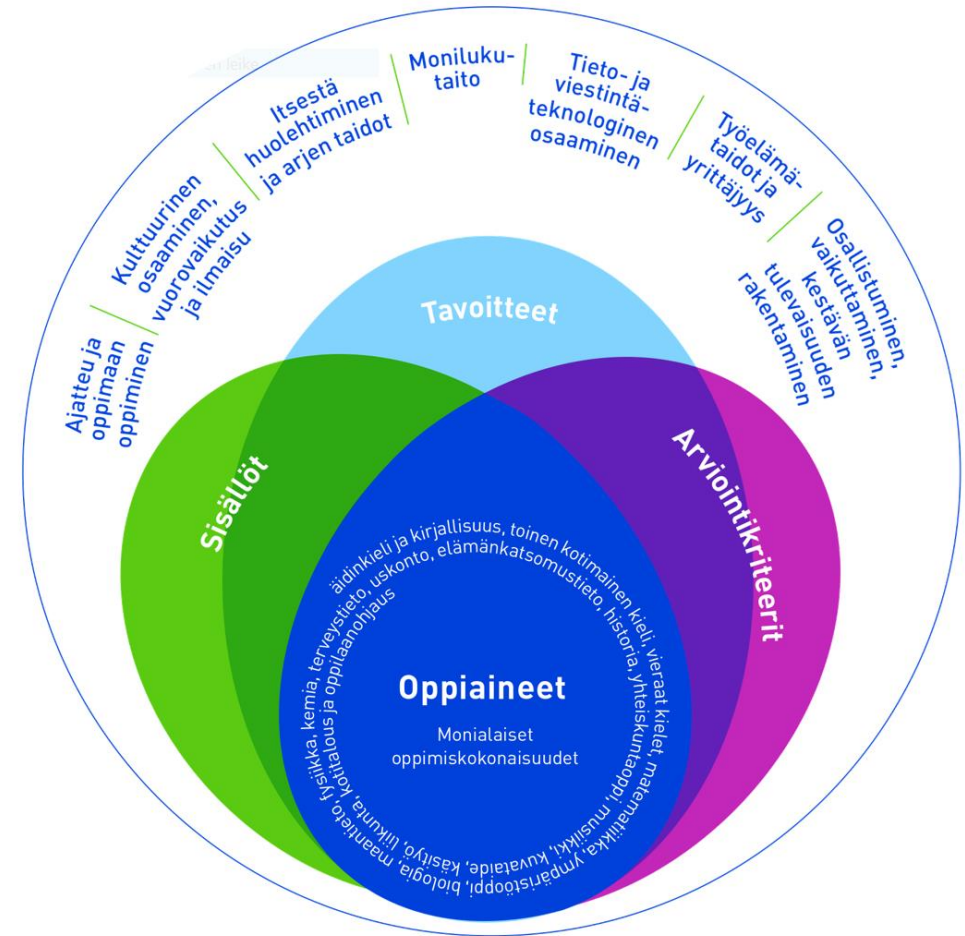
Opetusneuvos, äidinkieli ja kirjallisuus

3.8.2023

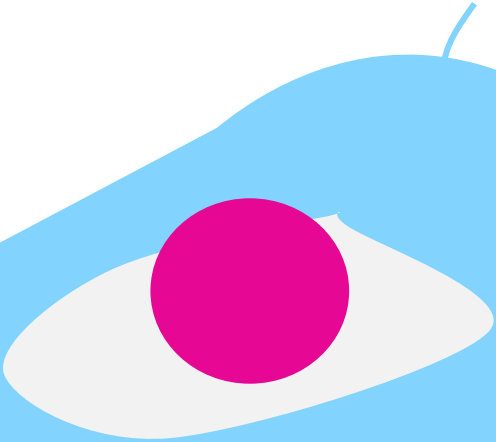

Monilukutaito

- **Monilukutaidolla** tarkoitetaan erilaisten tekstien tulkitsemisen, tuottamisen ja arvottamisen taitoja, jotka auttavat oppilaita ymmärtämään monimuotoisia kulttuurisia viestinnän muotoja sekä rakentamaan omaa identiteettiään. (Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014)
- Laaja tekstikäsitys
- Kriittinen ja kulttuurinen lukutaito
- Laaja-alainen osaaminen – tiedot, taidot, arvot, asenteet ja tahto

Kielitietoisuus

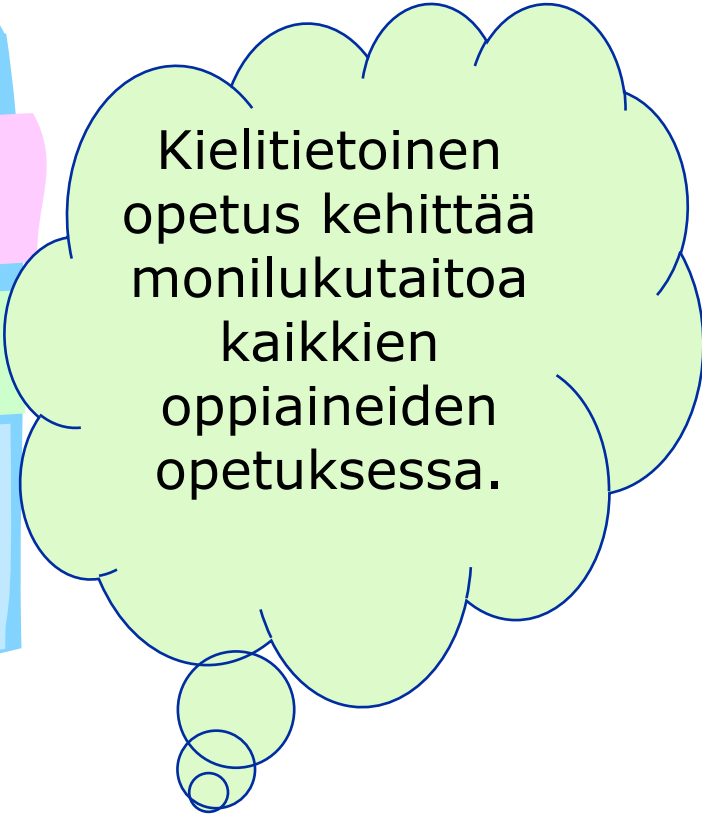

Tietoisuus oppijan kielellisistä resursseista ja repertuaareista

Tietoisuus yhteisön kielellisestä monimuotoisuudesta

Tietoisuus

- kielen merkityksestä oppimisessa
- tiedonalojen yleisestä ja erityisestä kielestä
- kielitietoisista työtapoista

Kielitietoinen opetus kehittää monilukutaitoa kaikkien oppiaineiden opetuksessa.

Miksi työtä (moni)lukutaidon hyväksi tarvitaan?

- Lukutaidon tason heikentyminen kansainvälisissä ja kansallisissa arvioinneissa, esim. PIRLS2021: 4. sija 549 pisteellä (2016: 566 pistettä)
- Osaamisen erojen polarisoituminen, esim. perheen sosioekonomisen taustan vaikutus, sukupuolten erot
- Lukuharrastuksen ja kiinnostuksen lukemiseen vähentyminen ja kapeutuminen
- Lukutaidon käsitteen ja käytäntöjen muutos ja monipuolistuminen, esim. toiminta ja lukeminen digitaalisissa ympäristöissä, multimodaalisuus, intertekstuaalisuus, kontekstuaalisuus, kulttuurinen moninaisuus, sosiaalisuus, interaktiivisuus sekä tiedon etsimisen, arvioimisen ja tulkitsemisen toisto
- Puutteet tekstien sävyjen ymmärtämisessä ja kriittisessä luennassa (medialukutaito, ironia, tekstilajin mukainen luenta)

Neljäsluokkalaisten lukutaidon vaihtelua eniten selittäviä tekijöitä PIRLS 2021-tutkimuksessa

Lukutaitotyön tukeminen

Monilukutaito ja kielitietoinen opetus

- Lukutaito osana kaikkien oppiaineiden opetusta
- Tekstien kriittinen lukeminen digitaalisissa ympäristöissä

Monipuolinen, kiinnostava luettava

- Koulujen ja yleisten kirjastojen yhteistyö
- Digitaalisen luettavan varmistaminen

Opettajien perus- ja täydennyskoulutus

- Koulutusten saatavuus ja savutettavuus
- Digitaalisen ja kriittisen lukutaidon tukeminen

Koulun yhteisöllisyys ja osallisuus

- Kiinnittyminen kouluun
- Hyvinvointi, työrauha, kiusaamisen vähentäminen
- Koulun johtaminen

Opetushallitus lukutaitotyön tukena

Kansallinen lukutaito-ohjelma / Lukuliike

- Kansallisen lukutaitostrategian suuntaviivat: 1. Luodaan ja vahvistetaan lukutaitotyön rakenteita; 2. Vahvistetaan monilukutaito-osaamista; 3. Innostetaan lukemaan ja monipuolistetaan lukutaitoa
- Opetushallituksessa seurataan Kansallisen lukutaitostrategian 2030 toimeenpanoa ja edistetään sitä omilla osaohjelmilla (Lukeva koulu, Lukeva kunta, Lukeva varhaiskasvatus, Lukeva opiskelu).

Digitaalisen osaamisen kuvaukset

- Digitaalinen osaaminen
- Medialukutaito
- Ohjelmointiosaaminen
- Opetushallitus tukee kuvausten käyttöä ja kehittää niitä.

Lukutaito-ohjelman ajankohtaisia ja tulevaisuuden painopisteitä

Ohjelman vaikuttavuusarvioinnin ja lukutaitostrategian toimeenpanon seurannan kehittäminen

S2-opetus ja monikieliset lapset, nuoret ja aikuiset

Lukeva kunta -toiminta, aluekehitys ja väestörakenne (kaupungistuminen, väestön ikääntyminen)

Lukeva koulu ja opiskelu/toinen aste (erityisesti ammatillinen koulutus)

Varhaislukemisen ja lukuharrastuksen vaikutus oppimisen ja osaamisen kehittymiseen (Karvi 2023)

Erilaiset oppijat eri ikävaiheissa ja väestöryhmissä

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Vahva lukutaito on oppimisen,
osaamisen ja osallisuuden
perusta.

Kiitos!

Minna Harmanen
minna.harmanen@oph.fi

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Tekoäly oppimisessä ja opetuksessa

Digitaalinen osaaminen

Opetusneuvos (Head of SALTO Digital) Pasi Silander
Opetusneuvos Päivi Leppänen

Tekoäly on osa arkea ja globaalia tulevaisuutta

Tekoäly on osa arkea niin verkkopalveluissa kuin puhelimissa. On tärkeä varmistaa, että oppijat saavat tarvittavat tiedot ja taidot toimia tekoälyn kanssa. Tekoäly tuo myös uusia mahdollisuuksia opetukseen ja oppimiseen.

Opettajien osaamisen kehittäminen keskiössä

Tekoälyn hyödyntäminen opetuksessa pohjautuu opettajan pedagogiseen osaamiseen. Uusia käytänteitä ja osaamista tarvitaan tekoälyn hyödyntämisessä osana oppimisprosessia ja ohjausta.

EU:n linjaukset ja ohjeistukset koulutuksen tukena

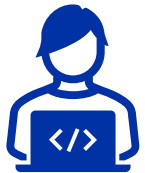
Tekoäly ja sen käyttö tarvitsevat globaalia ohjeistusta ja säätelyä, koska tekoälytoimijat ovat usein kansainvälisiä yrityksiä. Valmisteluvaiheessa oleva *EU AI Act* tulee säätelämään ja ohjaamaan tekoälyn turvallista käyttöä myös kouluissa. Lisäksi Euroopan komissio on julkaissut koulujen käyttöön ohjeistuksen tekoälyn eettisestä käytöstä.

Tekoälyn yhteiskunnallinen vaikutus

Tekoälyn kehityksellä on vaikutus tulevaisuuden ammatteihin ja elinkeinorakenteisiin. Tekoälyn vaikutukset on tunnistettava myös demokratiaan ja sananvapauteen liittyen.

Oppijan data- ja tekoälyosaaminen

Tekoälyn ja datatalouden periaatteiden ymmärtäminen on tärkeää, jotta oppija voi tunnistaa ja arvioida tekoälyn tuottamaa informaatiota. *Oma data* -periaatteen mukaisesti oppijan oma toimijuus on keskeistä niin oppijan omien tietojen kuin tietosuojaan ja tietoturvan hallinnassa.

Oppijalla on oikeus digitaaliseen osaamiseen

1

Koulutuksella varmistamme jokaiselle opiskelussa, työelämässä ja yhteiskunnallisessa osallistumisessa vaadittavan digitaalisen osaamisen.

Digitaalisten palvelujen ja laitteiden käyttö kasvatuksessa ja koulutuksessa perustuu varhaiskasvatussuunnitelman, esi- ja perusopetuksen ja lukion opetussuunnitelmien sekä ammatillisten tutkintojen perusteisiin.

Digitalisaatio mahdollistaa uudenlaisia tapoja oppia ja tehdä näkyväksi osaamista

2

Digitaalisten palvelujen ja laitteiden käytön tavoitteena on edistää oppimista sekä tehdä oppijan ajattelua ja osaamista näkyväksi.

Opetuksessa hyödynnetään uusia teknologioita ja huomioidaan muuttuvia osaamistarpeita.

3

Kasvatuksen ja koulutuksen digitalisaatiota tuetaan kansallisella ohjauksella

Kasvatuksen ja koulutuksen digitalisaation linjaukset ja Suomen digitaalinen kompassi muodostavat digitalisaation strategisen perustan.

Opetushallitus tukee varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestäjiä digitalisaation edistämisessä.

Kasvatuksen ja koulutuksen digitalisaatiota kehitetään tietoon perustuen

4

Kehittäminen on systemaattista ja perustuu tutkittuun tietoon ja ajantasaiseen tilannekuvaan.

Tarvitsemme laadukasta tutkimusta digitalisaation vaikutuksista oppimiseen ja opetukseen.

5

Digitaalisella osaamisella tuetaan digitaalista hyvinvointia ja turvallisuutta

Digitaalisen maailman ymmärrys sekä vastuullinen ja turvallinen toiminta ovat perusta digitaaliselle hyvinvoinnille. Hyvät digitaaliset taidot tukevat osaltaan rakentavaa vuorovaikutusta oppimisympäristössä ja lähiyhteisössä.

Linkkejä

[Ethical guidelines on the use of artificial intelligence \(AI\) and data in teaching and learning for educators](#)

[EU AI Act: first regulation on artificial intelligence | News | European Parliament \(europa.eu\)](#)

[Valtioneuvoston selonteko: Suomen digitaalinen kompassi](#)

[Kasvatuksen ja koulutuksen digitalisaation linjaukset 2027](#)

[Digitaalinen osaaminen | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kiitos!

Päivi Leppänen (paivi.leppanen@oph.fi)
Pasi Silander (pasi.silander@oph.fi)

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kännyköiden käyttö kouluissa

Opetusneuvos, juristi Laura Francke

Puhelimen käytön rajoitukset -nykytila

- Perusopetuksessa, lukiokoulutuksessa ja ammatillisessa koulutuksessa voidaan järjestyssäännöissä kieltää puhelimen käyttö oppitunnilla.
- Oppilas voidaan oppitunnin aikana käskää laittamaan puhelin pois esimerkiksi omaan taskuun tai reppuun, jossa puhelin ei häiritse.
- Perusopetuksessa opettaja tai rehtori voi ottaa puhelimen häiritsevänä pois, jos oppilas häiritsee opetusta tai oppimista puhelimella.
- Välitunneilla ei voidaan kokonaan kieltää puhelimen käyttöä, välttämätön yhteydenpito on mahdollistettava esimerkiksi huoltajaan.
- Perusopetuksessa, lukiossa ja ammatillisessa koulutuksessa opettaja tai rehtori voi määrätä oppilaan/opiskelijan poistumaan, jos hän ei kehotuksista huolimatta laita puhelinta pois ja häiritsee sillä.

Katso lisää Opetushallituksen sivuilta: [Tietokoneen, kännykän ja muiden mobiililaitteiden käyttöön liittyvistä oikeuksista ja velvollisuuksista koulussa](#) ja [Mobiililaitteiden käyttö osana opetusta – kysymyksiä ja vastauksia](#)

Lainsäädäntömuutostarpeet

Hallitusohjelman kirjaus perusopetuksessa:

”Hallitus vahvistaa opettajien ja rehtoreiden toimivaltuuksia puuttua opetusta häiritsevään ja kouluaikana tapahtuvaan toimintaan. Hallitus tekee tarvittavat lainsäädäntömuutokset, joilla voidaan nykyistä tehokkaammin rajoittaa esimerkiksi mobiililaitteiden käyttöä koulupäivän aikana ja näin vahvistaa oppilaiden keskittymistä opetukseen.”

Seuraavat muutokset vaatisivat lainsäädäntömuutoksen:

- Koko koulupäivän kestävä kieltä sisältäen välitunnit: mahdollista säätää kansallisesti lainsäädännössä kaikkia kouluja koskien kieltä tai mahdollistaa kieltä lainsäädännössä niin, että päätös jää paikallisesti tehtäväksi koulun järjestyssäännöillä.
- Puhelimen määrääminen säilytettäväksi tietyssä paikassa, kuten kännykkäparkissa.

Lainsäädäntömuutoksessa tulee varmistaa, että oppijan digitaalisen osaamisen kehittyminen mahdollistuu. On tärkeää, että opettajan päätöksellä kännykkää voidaan tarvittaessa edelleen käyttää oppimisessa ja opetuksessa.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Kiitos!

Laura Francke (laura.francke@oph.fi)

